TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Chuyên gia trao đổi các vấn đề liên quan đến tài sản số

06:10 22/08/2024

Tài sản số, sắp tới cũng là xu hướng tại Việt Nam. Chính phủ dự kiến đưa vào khung pháp lý và lần đầu tiên tài sản số được lấy ý kiến dự thảo tại Điều 8. Theo đó, đã định nghĩa rất rõ là dựa trên nền tảng công nghệ chuỗi khối.

Phó Chủ tịch thường trực Hiệp hội Blockchain Việt Nam Phan Đức Trung:

Trước tiên, về tài sản số tại Việt Nam hiện nay, sắp tới cũng là xu hướng, như chúng ta biết, Chính phủ dự kiến đưa vào khung pháp lý và lần đầu tiên tài sản số được lấy ý kiến dự thảo tại Điều 8 của dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số. Theo đó, đã định nghĩa rất rõ là dựa trên nền tảng công nghệ chuỗi khối.

Chuyên gia trao đổi các vấn đề liên quan đến tài sản số. Ảnh internet.

Có rất nhiều con số nói về tài sản số tại Việt Nam, điển hình theo báo cáo của tổ chức Chainalysis chuyên về phân tích thị trường, năm 2022, dòng tài sản số

hay là tài sản mã hóa vào thị trường Việt Nam khoảng 100 tỷ USD. Con số này tăng trưởng đến năm 2023 là 120 tỷ USD. Năm 2021-2022, Việt Nam luôn nằm trong TOP 3 trên toàn cầu về người dân sở hữu tài sản số (nghĩa là 21% dân số Việt Nam sở hữu) chỉ sau UAE và Hoa Kỳ. Năm 2023 Việt Nam tụt 5 hạng, đứng thứ 7. Đặc biệt, 2 quốc gia nhỏ, sát với chúng ta là Thái Lan và Singapore đã vươn lên đứng thứ 5 và 3.

Ở đây, chúng tôi muốn nói tài sản số không chỉ là những con số mang tính chất quy mô về dòng tiền dịch chuyển về Việt Nam, mà còn có quy mô cạnh tranh khu vực. Rất nhiều quốc gia trong khu vực ban hành luật lệ, chính sách để thúc đẩy tạo ra hành lang pháp lý cho những dòng tài sản này đóng góp vào nền kinh tế mang giá trị tích cực chứ không thể có cách nhìn tiêu cực là ảnh hưởng tới ổn định kinh tế từng quốc gia nói riêng.

Phó Tổng Thư ký, Trưởng Ban Pháp chế VCCI Đậu Anh Tuấn:

Một trong những điểm mới và tương đối nổi bật trong dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số có lẽ là: Lần đầu tiên đưa ra khái niệm về tài sản số. Mặc dù tài sản số hay tiền ảo trên thực tiễn đã rất phát triển nhưng về mặt pháp lý dường như chúng ta chưa theo kịp, chúng ta chưa có một khung khổ pháp lý cho loại tài sản này. Chính vì thế, dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số lần đầu tiên tại Điều 8 có quy định về tài sản số. Theo chúng tôi, đây là một điểm nổi bật của dự thảo lần này. Dự thảo dù chỉ đưa ra 1 điều khoản, khoản 1 quy định định nghĩa, khái niệm về tài sản số, khoản 2, 3 có giao cho các bộ, ngành liên quan triển khai việc soạn thảo, hay đưa ra chính sách cụ thể liên quan tới tài sản số này. Về ý nghĩa và sự cần thiết, vì trên thực tế đã phát sinh và tương đối phổ biến không chỉ ở Việt Nam mà trên toàn thế giới, nên cần một khung khổ chính thức có lẽ là điều cần phải tính đến. Có rất nhiều quốc gia đang trong quá trình này.

Phó Tổng Thư ký, Trưởng Ban Pháp chế VCCI Đậu Anh Tuấn: nhu cầu có khung khổ pháp lý cho tài sản số, cho các giao dịch liên quan tới tài sản số là điều Việt Nam cần cân nhắc và nhanh chóng thúc đẩy. Ảnh VGP/Nhật Bắc.

Khi có khung khổ chính thức thì hoạt động đầu tư kinh doanh theo lĩnh vực này mới có thể hình thành và phát triển được. Chính vì chúng ta chưa có khung khổ pháp lý chính thức nên thời gian vừa qua, có những hoạt động đầu tư kinh doanh buộc phải rời bỏ Việt Nam, ví dụ như: Tập đoàn Sky Mavis, một tập đoàn kỳ lân công nghệ của Việt Nam có hệ sinh thái game, là doanh nghiệp thuần Việt Nam nhưng do chúng ta chưa có khung khổ pháp lý cho tài sản trong game và hoạt động dựa trên cơ sở nội dung số, tài sản số rất lớn, nên cuối cùng họ chọn Singapore làm nơi đóng trụ sở.

Với sự phát triển khoa học công nghệ mạnh mẽ như hiện tại, chúng tôi mong rằng, Việt Nam cần phải là điểm đến của các nhà đầu tư công nghệ số. Cho nên, chúng ta từng bước phải xây dựng khung khổ pháp lý cũng là điều rất quan trọng. Khi có pháp lý, công nghiệp công nghệ số dần được hình thành, phát triển mạnh mẽ, quyền và lợi ích của những người tham gia trong lĩnh vực này được bảo vệ. Đã có rất nhiều giao dịch liên quan tới tài sản số, nếu chúng ta chưa có khung khổ pháp lý thì giao dịch này trở nên rủi ro, mỏng manh, những người liên quan không được bảo vệ. Chính vì vậy, chúng tôi cho rằng, nhu cầu có khung khổ pháp lý cho tài sản số, cho các giao dịch liên quan tới tài sản số là

điều Việt Nam cần cân nhắc và nhanh chóng thúc đẩy.

Nếu là một tài sản thì việc xác lập và bảo vệ quyền sở hữu rất quan trọng. Chính vì thiếu khuôn khổ pháp lý cho nên trong thời gian vừa qua, có những trục trặc, có rất nhiều vụ sụp đổ, lừa đảo khiến nhiều nhà đầu tư bị mất tiền nhưng không có cơ chế nào để bảo vệ cả. Đấy là một thực tiễn.

Hay ví dụ nhỏ thế này: Chúng ta có tài khoản Facebook mà giá trị có thể lên tới hàng trăm triệu, thậm trí hàng tỷ đồng nhưng có tranh chấp chuyển nhượng liên quan đến tài khoản ấy thì pháp luật hiện nay cũng chưa có căn cứ nào để xử lý cả. Hay có trục trặc giao dịch cũng không có cơ chế nào xử lý. Cho nên đấy là nhu cầu rất lớn từ thực tiễn. Chính vì thế, dự thảo Luật lần này lần đầu tiên đưa ra một định nghĩa pháp lý nhưng còn việc bảo vệ quyền sở hữu thì cần phải có hướng dẫn của các cơ quan chuyên ngành. Chúng tôi cho rằng, việc xác lập ở đây, chúng ta chú trọng một số chế định quan trọng đối với tài sản số.

Trước hết là vấn đề thuế. Hiện nay đúng là phải có hành lang, căn cứ để thực hiện việc thu các sắc thuế như là thuế giá trị gia tăng, thuế thu nhập cá nhân, thuế thu nhập doanh nghiệp. Đấy là những sắc thuế mà chúng ta có thể thu.

Thứ hai là vấn đề bảo vệ quyền sở hữu, nếu có tranh chấp thì cơ chế xử lý như thế nào. Rồi cũng có thể là vấn đề trách nhiệm của các chủ thể trong việc lưu trữ thông tin, quản lý thông tin về tài sản, đảm bảo an toàn thông tin mạng. Tôi lấy ví dụ: Nếu các sàn giao dịch gặp sự cố, bởi mọi thứ lưu trữ chúng ta không thể cầm nắm vật lý được mà lưu trữ trên không gian mạng nên nếu có sự cố thì quyền lợi của người sở hữu ra sao? Như vậy phải có cơ chế để vẫn có thể khôi phục được. Như thế tránh được tình trạng một số sàn giao dịch huy động tiền của nhà đầu tư rồi sập, khiến nhà đầu tư mất trắng như thời gian vừa qua. Chúng ta phải có quy định liên quan đến trách nhiệm, nghĩa vụ trong lĩnh vực này.

Việc này hoàn toàn không dễ, nếu đưa vào dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số thì cá nhân tôi, với tư cách người nghiên cứu về luật nhiều năm, vẫn thấy có sự mong manh. Bởi vì đây là luật chuyên ngành, trong khi liên quan đến quy định về tài sản, liên quan đến chế định, đến sở hữu thì phải là những đạo luật như Bộ luật Dân sự. Cho nên, gốc rễ là chúng ta phải cân nhắc triển khai nghiên cứu, sửa đổi Bộ luật Dân sự hiện tại.

Theo khái niệm về tài sản trong Bộ luật Dân sự hiện tại thì tài sản số là không phù hợp. Theo định nghĩa về tài sản của Bộ luật Dân sự về vật, tiền, giấy tờ có giá hay quyền sở hữu tài sản thì cả 4 loại này đều không phù hợp với tài sản số. Những loại được công nhận không phải mà giấy tờ có giá cũng chưa phải. Chính

vì thế chúng tôi cho rằng gốc rễ là chúng ta phải triển khai nghiên cứu khái niệm tài sản làm sao toàn diện hơn trong Bộ luật Dân sự thì khi đấy mới bảo vệ một cách chắc chắn.

Chúng ta có căn cứ trong luật và sau đấy quá trình triển khai thì linh hoạt, uyển chuyển và dựa trên những bằng chứng từ thực tiễn. Có lẽ đấy là cách tiếp cận phù hợp cho nên đòi hỏi sự toàn diện, đầy đủ ban đầu có lẽ là khó. Nhưng chúng tôi cho rằng phải nhắm từ nhu cầu thực tiễn và dần dần có khuôn khổ pháp lý phù hợp. Giai đoạn này bắt đầu vẫn là phù hợp, cần thiết. Tôi rất ủng hộ Luật Công nghiệp công nghệ số lần này đề cập đến khái niệm tài sản số.

Phó Cục trưởng Cục Quản lý, giám sát chính sách thuế, phí và lệ phí, Bộ Tài chính Trương Bá Tuấn:

Trong thời gian qua, với sự phát triển của công nghệ, tài sản số cũng phát triển rất mạnh trên thế giới.

Chúng ta không có khung pháp lý liên quan đến tài sản số nhưng các giao dịch về tài sản số vẫn diễn ra thông qua sàn giao dịch nước ngoài và cá nhân. Vì vậy, chúng ta cần thiết phải có khung pháp lý liên quan đến tài sản số. Trong đó, phải xác định và làm rõ được định nghĩa tài sản số là gì cũng như vị trí pháp lý của tài sản số và những đặc trưng, đặc tính của tài sản số. Như vậy, các cơ quan quản lý Nhà nước liên quan mới có các biện pháp, chính sách để hình thành khung pháp lý đồng bộ.

Tài sản số có thể sử dụng với nhiều mục tiêu khác nhau. Để quản lý được vấn đề này, chúng ta thừa nhận và quản lý nó như tài sản thì đòi hỏi không chỉ sự tham gia của Bộ Tài chính mà của rất nhiều bộ, ngành có liên quan. Phía Bộ Tài chính, trường hợp dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số được Quốc hội thông qua, trong đó chúng ta đã đưa ra được định nghĩa về tài sản số cũng như các nội dung có liên quan, thì trong phạm vi và chức năng của mình, Bộ Tài chính sẽ triển khai thực hiện các vấn đề liên quan, bao gồm cả hoàn thiện chính sách về thuế.

Chuyên gia trao đổi các vấn đề liên quan đến tài sản số. Ảnh internet.

Ông Trần Huyền Dinh, CEO Công ty AlphaTrue:

Trước hết, tôi xin cảm ơn sự quan tâm, hỗ trợ của các cơ quan chức năng đã hỗ trợ cho doanh nghiệp trong lĩnh vực công nghệ số. Trong thời gian qua, chúng tôi đã nhận được khá nhiều sự quan tâm từ Chính phủ, thông qua các chính sách thúc đẩy chuyển đổi số cũng như phát triển kinh tế số.

Đầu tiên, tôi muốn nhắc đến Quyết định 194/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ nhằm giúp Việt Nam loại ra khỏi danh sách xám. Trong quyết định này, lần đầu tiên Chính phủ nhắc đến VASP có nghĩa là tài sản số và những nhà cung cấp dịch vụ tài sản số. Đó là một trong những định nghĩa đầu tiên trong Quyết định 194.

Thứ hai, đó là Dự thảo về Nghị định cơ chế thử nghiệm có kiểm soát - Sandbox cho ngành Fintech tại Việt Nam. Chính những cơ chế này tạo ra một môi trường thử nghiệm khá thuận lợi cho doanh nghiệp của chúng tôi, giúp chúng tôi có cơ hội phát triển mạnh mẽ hơn trong tương lai.

Thứ ba, đó là dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số để trình Quốc hội xem xét và thông qua trong kỳ họp sắp tới. Chúng tôi ghi nhận sự tiến bộ này trong việc xây dựng cũng như hoàn thiện các quy định pháp lý liên quan đến công nghệ số. Điều này giúp cho doanh nghiệp có định hướng rõ ràng hơn trong hoạt động đầu tư và kinh doanh.

Về khó khăn, bên cạnh những thuận lợi về chính sách mà Chính phủ đã hỗ trợ cho các doanh nghiệp thì còn nhiều khó khăn đáng kể, đặc biệt trong lĩnh vực

tài sản số.

Hiện nay, hành lang pháp lý về tài sản số chưa được hoàn thiện, cho nên dẫn đến tình trạng thiếu rõ ràng trong việc xác lập quyền sở hữu và trách nhiệm thuế của doanh nghiệp. Tôi đưa ra ví dụ, như anh Đậu Anh Tuấn đã có chia sẻ về doanh nghiệp tại Việt Nam trị giá tới hàng tỷ đô la (kỳ lân) buộc phải qua Singapore dù doanh nghiệp ấy đã có lượng tiền thu rất lớn thông qua việc bán những vật phẩm game hoặc thông qua những việc giao dịch, trao đổi.

Trong cộng đồng doanh nghiệp của chúng tôi, cũng đã gặp rất nhiều trường hợp để doanh nghiệp phát triển dễ dàng hơn thì họ buộc phải qua các địa bàn lân cận như Singapore, Hong Kong. Điều này không chỉ tạo ra thách thức cho doanh nghiệp trong việc tuân thủ pháp luật mà còn gây khó khăn trong việc thu hút vốn, đặc biệt vốn đầu tư nước ngoài.

Lĩnh vực tài sản số là lĩnh vực khá đặc thù khi thu hút rất nhiều vốn đầu tư từ các cá nhân, doanh nghiệp nước ngoài vào Việt Nam. Theo số liệu của Bộ Kế hoạch và Đầu tư, như anh Phan Đức Trung đã chia sẻ về vốn FDI của Việt Nam năm 2022 và 2023 là 27 tỷ USD và 36 tỷ USD. Trong khi đó, theo báo cáo của Chainalysis - một công ty nổi tiếng trên thế giới về những báo cáo, quy mô tài sản số của Việt Nam trong thời gian từ tháng 6/2022 đến 6/2023 lên tới 120 tỷ USD. Đây là một con số cực kỳ khủng khiếp. Đáng chú ý, cũng theo báo cáo của Chainalysis, lợi nhuận từ đầu tư vào tài sản mã hóa ở thị trường Việt Nam đứng thứ ba thế giới, khoảng hơn 1 tỷ USD, chỉ sau thị trường Mỹ và thị trường Anh. Đó là những con số tôi nghĩ đáng để lưu ý trong việc quản lý tài sản số tại Việt Nam.

Với mức độ tăng trưởng và thuận lợi này, việc các quy định cũng như định nghĩa đồng bộ với các chuẩn mực quốc tế cũng cực kỳ quan trọng trong việc thúc đẩy vốn đầu tư từ nước ngoài, các doanh nghiệp nước ngoài cũng có thể dễ dàng vào Việt Nam hơn. Vừa rồi, công ty chúng tôi may mắn được Ủy ban Môi trường và Công nghệ Quốc hội ghé thăm để làm việc, cũng như lấy ý kiến góp ý về dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số. Chúng tôi cũng đã phối hợp với Hiệp hội Blockchain gửi một số góp ý điều chỉnh về dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số.

Chúng tôi hiểu rằng, những điều chỉnh này sẽ giúp luật pháp Việt Nam trở nên đồng bộ hơn, cũng như hỗ trợ doanh nghiệp Việt Nam phát triển. Nếu chúng ta chỉ ở công nghệ Blockchain không thì rất hẹp, trong khi thế giới liên tục có những điều chỉnh. Tôi lấy ví dụ, ở châu Âu, trước đây trong những văn bản luật họ quy định VASP, có nghĩa là nhà cung cấp tài sản số. Tuy nhiên, khi luật MiCA mới của Châu Âu đã bắt đầu hình thành, họ lại dùng một thuật ngữ khác, đó là

Market in Crypto-Assets, họ dùng từ Crypto-Asset, tức tài sản mã hóa. Đó là những luật tôi nghĩ chúng ta cần phải lưu ý và quan tâm.

Đối với dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số và các luật liên quan đến tài sản số sắp tới, tôi rất kỳ vọng các quy định này sẽ mang lại sự minh bạch, cụ thể, tạo điều kiện thuận lợi cho doanh nghiệp trong lĩnh vực này, đồng thời hạn chế sự chảy máu chất xám, cũng như thu hút nhiều dòng vốn nước ngoài vào Việt Nam.

Chúng tôi cũng rất kỳ vọng sẽ thúc đẩy nhanh hơn nữa quá trình Sandbox cho các doanh nghiệp thử nghiệm cũng như ứng dụng công nghệ mới, có sự kiểm soát nhất định. Với sự hỗ trợ này, chúng tôi tin tưởng, khi các quy định về tài sản số được luật hóa cụ thể, minh bạch hơn thì doanh nghiệp sẽ có thêm động lực, niềm tin để tiếp tục đầu tư, phát triển, góp phần vào sự phát triển của ngành công nghiệp số tại Việt Nam.

PV *(t/h)*